

PATRIARHUL JUSTINIAN- APĂRĂTOR AL ORTODOXIEI

Preot dr. Constantin Cilibia

PATRIARCH JUSTINIAN-DEFENDER OF ORTHODOXY

Abstract: The history of the Romanian Orthodox Church during the communist - atheist regime was marked by the personality of the Patriarch Justinian, because he had one of the longest and hardest pastorates, bearing with a lot of bravery in the patriarch chair for almost three decades (24 May 1948 – 26 March 1977). This year we commemorate 40 years from his passing to the eternity.

Keywords: history, atheist, patriarch, personality

Istoria Bisericii Ortodoxe Române în timpul regimului comunist-ateu a fost marcată de personalitatea Patriarhului Justinian, deoarece a avut una dintre cele mai lungi și grele păstoriri, rezistând cu multă vrednicie în scaunul patriarhal vreme de aproape trei decenii (24 mai 1948 - 26 martie 1977). Anul acesta comemorăm 40 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. În semn de recunoștință pentru prodigioasa sa activitate desfășurată la Altarul Bisericii străbune în condiții deosebit de grele, au fost organizate în toate bisericile ortodoxe din țara noastră, slujbe de pomenire, parastase, comemorări etc. Perioada sa de activitate a fost marcată de instalarea regimului comunist-ateu la putere în România de puterea sovietică, începând cu luna martie 1945.

Viitorul patriarh Justinian Marina, cu mult curaj și echilibru, diplomatie și tenacitate, a încercat să apere Biserica străbună de lovirile sistematice ale puterii politice nou instalate, alegând calea unei puternice rezistențe camuflete în diferite forme¹. Documentele de arhivă ale timpului mărturisesc de încercarea sa de a contracara propaganda ateistă lansată imediat după impunerea regimului comunist de a scoate religia din școală, naționalizarea școlilor profesionale (Decretul nr. 177/4 august 1948), dar și agresiuni împotriva credinței

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Justinian Patriarhul, Apărător al Bisericii în timpul perioadei comuniste, în ziarul Lumina, Nr. 71 (1932), Anul VIII, 27 martie, 2017, p. 4.

ortodoxe de îndepărtarea ostentativă a icoanelor din școli și a oricărui alt simbol religios² din instituțiile statului.

Cunoscând tragedia prin care trecuseră celelalte Biserici Ortodoxe surori care s-au opus comunismului, Patriarhul Justinian a depus eforturi uriașe pentru a asigura continuitatea vieții liturgice și a Bisericii ca instituție divino-umană pusă în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Noul regim politic, printr-o nouă legislație permitea amestecul abuziv al Statului comunist în viața cultelor religioase. Cu toate acestea, Patriarhul Justinian a reușit să păstreze trei tipuri de școli teologice: Școli de cântăreți bisericești, Seminariile Teologice și Institute Teologice de Grad Universitar. Au fost înființate șase Seminariile Teologice cu cinci ani de studiu la București, Buzău, Mănăstirea Neamț, Cluj-Napoca, Craiova și Caransebeș³. Din cauza lipsei de personal clerical, a mai fost înființat un Seminar special la Curtea de Argeș, care a funcționat vreme de 10 ani (1949-1959), cu o perioadă scurtă de studiu de 3 ani pentru parohiile vacante din Banat și Ardeal. Sub directă sa îndrumare au funcționat două Institute de Grad Universitar la București și Sibiu cu un număr de 600 studenți în fiecare an la care s-au adăugat vreme de 3 ani cursurile de magisteriu și doctorat. În toate aceste instituții de învățământ teologic a funcționat un personal bine pregătit.

Patriarhul Justinian Marina s-a născut la 22 februarie 1901⁴, în satul Suiieștii Cernei, comuna Cermeghești (în prezent comuna Stănești) din județul Vâlcea. La botez a primit numele de Ioan, iar în casa părintească a primit o frumoasă și aleasă educație creștinească. Tatăl său Marin-Ilie, a fost „un țăran cu minte sănătoasă”, de la care copilul Ioan a învățat buna chivernisire și administrare a gospodăriei, iar mama sa, Elena, descindea dintr-o veche familie preoțească⁵. Amintindu-și cu duioșie de mama sa, viitorul patriarh spunea: „preoția mea a fost visul sfânt al mamei mele și primii pași pe drumul înțelegerii slujirii lui Dumnezeu printre oameni i-am făcut sub călăuzirea ei curată și evlavioasă. Am avut privilegiul să respir în casa părinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele slujirii lui Dumnezeu și a aproapelui...”⁶.

A urmat cursurile Seminarului teologic „Sf. Ierarh Nicolae” din Râmnicul Vâlcea, la absolvirea lor a obținut și diploma de învățător. În toamna anului 1923 a fost numit învățător la școala primară din satul Olteanca, transferat apoi la școala primară din satul Băbeni același Județ⁷. Căsătoridu-se cu Lucreția

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Gheorghe Vasilescu, La centenarul nașterii Patriarhului Justinian, în Biserica Ortodoxă Română, Anul CXIX, nr. 1-6 ianuarie-iunie, 2001, p. 58.

⁵ Ioan Bușagă, Suiiești, locul de obârșie al Patriarhului Justinian, în ziarul Lumina, Nr. 43, (1904), Anul VIII, 22 februarie, 2017, p. 5.

⁶ Ibidem,

⁷ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 3, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 461.

Popescu, fiica preotului Pavel și Gheorghîței Popescu, din comuna Braloștița, jud. Dolj, la 14 octombrie 1924 a primit Sf. Taină a Hirotoniei în preot pe seama parohiei Băbeni, unde a funcționat și ca învățător ⁸ până în anul 1930, iar ca preot până la 1 noiembrie 1932, în acest timp reușind să repare toate cele trei biserici din parohie. Căsătoria a fost biecurvântată de Dumnezeu cu un fiu și o fiică. În anul 1929 a obținut titlul de licențiat în teologie, iar la 1 noiembrie 1932 a fost numit director al Seminarului Teologic „Sf. Nicolae” din Râmnicul Vâlcea și detașat ca preot la catedrala episcopală.

La 1 septembrie 1933 a fost transferat ca preot-paroh la biserica „Sf. Gheorghe” din Râmnicul Vâlcea, unde a păstorit până în anul 1945. Din anul 1939 i s-a încredințat și conducerea Tipografiei eparhiale. A fost inițiatorul și directorul unei cooperative de credit în orașul Râmnicu Vâlcea, cu scopul de a ajuta țărănimea în problemele economice ale timpului. La vârsta de 34 de ani, în plin avânt tineresc, i-a fost dat să sufere, o grea înfrângere prin moartea soției sale, decedată la 18 noiembrie 1935, la vârsta de 27 de ani ⁹. Rămas văduv nu și-a înfrânt năzuințele generoase de slujitor vrednic al Sfântului Altar.

Din tinerețe a fost promotorul doctrinei țărăniste, și a militat pentru fuziunea celor două partide conduse de Iuliu Maniu și Ion Mihalache, adică al unei viziuni de stânga¹⁰. Din aceste motive preotul Ioan Marina avea relații de prietenie cu cei mai importanți lideri țărăniști din Oltenia, care mai apoi aveau să se apropie tot mai mult și să activeze în mișcarea ilegalistă comunistă, precum Mihai Roșianu¹¹. Prin felul său de a fi avea acest dar de a primi susținerea politicienilor la momentul potrivit.

Odată cu venirea legionarilor la putere, pentru prima dată a avut susținerea lor în vederea înființării unui post de episcop-vicar la Mitropolia Olteniei, dar vremurile au fost tulburi și nu s-a putut realiza această propunere a lor. La fel s-a întâmplat și la alegerile eparhiale din anul 1944, când liderul țărănist Ion Mihalache l-a propus să candideze pentru un post de episcop la Curtea de Argeș. Și de această dată factorul politic s-a opus¹². De altfel viitorul patriarh purta relații de prietenie cu toți oamenii politici din zona Olteniei, figura în comitetul de conducere al Asociației Generale a preoților din România. Preotul Ioan Marina a participat în locul lui Roșianu la „congresul antifascist” din 1936 ținut la Geneva, acolo unde inițiatorul, diplomatul Nicolae Titulescu, a ținut un discurs împotriva invadării Abisiniei de către Italia lui Mussolini¹³.

⁸ Patriarhul Justinian Marina (1948-1977), Domnitorii și Ierarhii Țării Românești, Ed. Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2009, p. 659.

⁹ Ibidem,

¹⁰ Adrian Nicolae Petcu, Patriarhul Justinian Marina și puterea politică la începutul regimului comunist, în ziarul Lumina, Nr.73, Anul VIII, miercuri, 29 martie 2017, p. 6.

¹¹ Ibidem,

¹² Ibidem,

¹³ Ibidem,

În acea perioadă de grele frământări preotul Ioan Marina nu era singurul intelectual cu viziuni de stânga a acelor vremuri. La București, a ținut un discurs împotriva fascismului publicat în ziarul „Credința” în fruntea căruia se afla Sandu Tudor, trăitor al evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, lui adăugându-i-se și Alexandru Mironescu. De altfel nu se socotea un păcat a fi adept al ideilor de stânga atâta vreme cât nu se aluneca pe panta ateo-comunismului, ceea ce în cazul celor menționați nu s-a întâmplat¹⁴.

Atent la evenimentele timpului îl adăpostește în casa parohială din Râmnicu Vâlcea, pe fugarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, scăpat din lagărul de la Târgu-Jiu, se pare cu știrea autorităților de ordine, conștiente de transformările ce vor urma în favoarea Sovietelor, avea să fie evenimentul pe care viitorul patriarh al României a știut să-l exploateze la maxim¹⁵ cu noile autorități politice venite la putere. Patriarhul Justinian a avut un real sprijin din partea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej dar și din partea lui Petru Groza, care nu era membru al partidului comunist; era ce numeau ei un „tovarăș de drum”, „un intelectual” cu o anumită priză politică la masele de locuitori. El era fiu de pr din părțile Hunedoarei, toată viața a fost membru în corporațiile bisericești din Ardeal, iar mai apoi membru în Adunarea Bisericească Națională¹⁶. Prin faptele sale Dr. Petru Groza, azea un ascendent moral asupra conducătorilor de atunci ai partidului. De multe ori când nu putea să ajute Biserica, îl informa pe patriarh sau îl prevenea asupra unor stări de lucruri. A fost un bun credincios și a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormântat cu preot.

În vara anului 1944 toate forțele politice din România și-au dat seama de situația războiului și au pus la cale momentul 23 August pentru ieșirea României din război și întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste. La acest eveniment trebuia să participe și liderul comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej, aflat arestat în lagărul de la Târgu Jiu. Evadarea lui a fost pusă la cale de un grup de țărâniști, fără participarea preotului Ion Marina. Odată evadat din lagărul din Târgu Jiu, trebuia găsite trei puncte de adăpost, unul la Târgu Jiu, prin învățătorul Ion Modoran; altul la Racovița prin Ioniță Bărbulescu, iar unul la Bărbătești prin Petrișor Iliescu¹⁷. Călătoria de la Târgu Jiu la București s-a făcut cu autoturismul lui Petrișor Iliescu, destul de vechi, abia scăpat de rechizițiile armatei. Cu documente false de călătorie, în drum spre București

¹⁴ Ibidem,

¹⁵ Prin anii 1970-1975, în zona Mănăstirii Lainici încă mai circula știrea despre buna relație (prietenie) a preotului Ioan Marina cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Primul l-ar fi ascuns pe fugarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, deținut în lagărul de la Târgu-Jiu în casa parohială din Râmnicu Vâlcea. De unde și recompensa lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, ajuns la putere manifestată asupra viitorului patriarh. În relațiile lor personale se adresau unul altuia cu apelativul de Ioane și Ghiță (Gheorghe).

¹⁶ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Amintiri despre Patriarhul Justinian, Biserica în misiune, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 529.

¹⁷ Ibidem, p. 528.

trebuia ocolit orașul Râmnicu Vâlcea. Lângă Govora s-a întâmplat un incident. O pană de cauciuc la o roată trebuia remediată la Râmnicu Vâlcea. Cât a durat vulcanizarea cauciucului, fugarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, timp de două ore a fost găzduit în casa parohială și bine tratat de preotul Ion Marina.

Rămas văduv din anul 1935, și după o perioadă de 10 ani de singurătate, în anul 1945 a primit brațele cinului monahal la Mănăstirea Cernica din Arhiepiscopia Bucureștilor. Au avut loc mai multe propuneri în promovarea sa ca episcop, dar fără prea mulți sorți de izbândă¹⁸. În primăvara aceluiași an, mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei l-a numit vicar eparhial la Iași, iar la 30 iulie 1945, Sf. Sinod, la propunerea aceluiași mitropolit, a aprobat numirea preotului Ioan Marina ca arhiereu-vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei cu titlul de „Vasluianul”. A fost hirotonit arhiereu în ziua de 12 august 1945 în catedrala mitropolitană din Iași¹⁹. Ca urmare a consecințelor lăsate de cel de-al II-lea război mondial, dar și a secetei nemiloase abătută asupra Moldovei, calamități care au făcut numeroase victime în rândul populației, viitorul patriarh Ioan Marina s-a implicat în problemele sociale ale oamenilor. Zecile de mii de copii rămași orfani de pe urma războiului, răniți și văduvele trebuiau ocrotiți și ajutați.

Atent la suferințele lor, a vegheat îndeaproape la organizarea de comitete parohiale, care să se ocupe de amplasarea lor în familiile rudelor, a preoților și a credincioșilor. Unii dintre ei rămași fără ambii părinți au fost găzduiți în orfelinatelor înființate de Biserică la mănăstirile Văratice, Agafton și în alte părți. A organizat pentru copiii săraci numeroase cantine, susținute de colectele făcute prin preoți de la credincioși. Tot ca arhiereu-vicar a organizat în fiecare județ câte o bancă de credit pentru nevoile urgente ale populației ruinată de consecințele celui de al II-lea Război Mondial dar și de urmările nefaste ale secetei din anul 1947.

În urma retragerii din scaun a Mitropolitului Irineu Mihălcescu, petrecută în urma unei suferințe medicale, Marele Colegiu electoral bisericesc întrunit în 1947 l-a ales pe episcopul-vicar Ioan Marina în demnitatea de arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei²⁰, fiind investit în ziua de 22 decembrie și înscăunat la 28 decembrie 1947²¹. La Iași a păstorit puțin, căci la 27 februarie 1948, patriarhul Nicodim Munteanu în vârstă de 83 de ani, în urma unei grele suferințe, trecea la cele veșnice. Marele Colegiu Electoral Bisericesc, întrunit în ședință de lucru alegea la 24 mai 1948, pe cel de al III-lea patriarh al României în persoana mitropolitului Ioan Marina al Moldovei

¹⁸ Adrian Nicolae Petcu, op. cit. p. 6.

¹⁹ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, op. cit. p. 462.

²⁰ Ibidem, p. 463.

²¹ Adrian Nicolae Petcu, Patriarhul Justinian Marina și puterea politică la începutul regimului comunist(VI), în ziarul Lumina, Nr. 83 (1944), Anul VIII, 10 aprilie, 2017, p. 7.

și Bucovinei²², fiind înscăunat la catedrala patriarhală din București în ziua de 6 iunie 1948²³.

Documentele din arhivele sovietice vin să dezvăluie o perspectivă interesantă a imixtiunii lui Stalin în vederea alegerii noului patriarh al României. În stadiul actual se pare că nu există nici o dovadă clară a unei directive venită din afara țării în privința alegerii Mitropolitului Ioan Marina al Moldovei în demnitatea de patriarh al României²⁴. În urma celor cercetate reiese că Stalin acorda o mare importanță problemei religioase atât pe plan intern, precum și în relațiile URSS cu țările asupra cărora își manifesta influența²⁵. În acest context țările vest-europene încercau prin toate mijloacele să-și susțină disidența împotriva Moscovei.

Dintr-un document de Informații al Ministerului de Externe al Marii Britanii din anul 1948, se înțelege că Patriarhul Justinian a fost susținut de puterea comunistă, nou instalată la putere pentru a ajunge Mitropolit al Moldovei, apoi patriarh al României, însă liderii de la București nu erau așa de încântați de alegerea făcută²⁶. Odată instalat la București a avut multe probleme de întâmpinat cu noua orânduire de stat²⁷.

În timpul păstoririi sale, Patriarhul Justinian în ciuda presiunilor la care a fost supus de noua putere politică, a luptat cu demnitate pentru menținerea unui învățământ teologic de calitate, a susținut viața monahală și nu de puține ori a intervenit pentru preoți, dar și pentru teologi arestați, marginalizați, aflați la grele încercări, în măsura posibilităților avute a luptat pentru eliberarea lor, apoi revenirea lor în treptele de slujire avute. A fost conștient tot timpul de imitarea pe care o făceau comuniștii români a modelului sovietic în ceea ce privește persecuția Bisericii. Nu putea să-i oprească, dar i-a făcut pe oameni să înțeleagă că nu este indiferent de suferința lor și că îi apără atât cât poate²⁸ de răutățile timpului. Au fost vremuri grele și Patriarhul se simțea profund mișcat de toată suferința Bisericii și mai ales a persoanelor care au avut de îndurerat în acele timpuri. Cunoștea multe multe situații de acest fel și se angaja cu tot sufletul să-i ajute. Când nu putea să facă nimic se întrista, iar dacă putea

²² Patriarhul Justinian, op. cit. p. 660.

²³ Justinian, Cuvânt rostit la deschiderea cursurilor la seminarul Monahal de la Mănăstirea Vărațic, la 20 Martie 1949, în „Apostolat social”, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1949, vol. I, p. 178-179; vezi, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, op. cit. p. 463; Pr. Prof. Dr. Ioan Dură, Monahismul românesc în aii 1948-1989, Ed. Harisma, București, 1994, p. 34.

²⁴ Pr. Dr. Ioan Dură, Monahismul românesc în anii 1948-1989, Ed. Harisma, București, 1994, p. 34, vezi; Diac. Dorin-Demonstene Iancu, Patriarhul Justinian Marina văzut de „imperialiști”, în ziarul Lumina, Nr. 4 (579), Anul XIII, duminică 29 ianuarie, 2017, p. 3.

²⁵ Ibidem,

²⁶ Ibidem,

²⁷ Alexandru Bricu, O personalitate deosebită, cu multe daruri, -interviu cu acad. prof. dr. Emilian Popescu, în ziarul Lumina, nr. 85 (1946), Anul VIII, 2017, p. 5.

²⁸ Ibidem,

face ceva, niciodată nu ezita. Dorea ca toți cei care slujesc în Biserică²⁹ să fie ajutați, cu condiția să-și facă pe deplin datoria. Figura sa blândă și pătrunzătoare a atras interesul unui pastor luteran cu acazia unei vizite efectuată în anul 1970 în Germania, care afirma despre Patriarhul Justinian următoarele: „Nu am văzut niciodată o asemenea icoană vie!”³⁰.

În toată activitatea sa, Patriarhul Justinian s-a străduit să-i convingă pe liderii comuniști să-și dea seama că Biserica, prin simpla ei existență, reprezintă o forță, și în primul rând o forță morală care nu trebuie neglijată. Sinodul și șefii cultelor religioase au fost cei doi stâlpii pe care patriarhul s-a rezemat în toate confruntările cu sistemul comunist. După cum se poate constata puterea comunistă prin activitatea patriarhului Justinian n-a putut face ce vrea cu Biserica, ci s-a simțit limitată de puterea bisericească. Avea o fire pătrunzătoare, parcă iradia ceva din el și dorea să afle slujba principală ortodoxă pentru a cunoaște mai biserica strămoșească și poporul român.

Vremurile au fost destul de tulburi. Moscova ducea o politică de subminare a Bisericii. Din dorința de a părea fideli lui Stalin, liderii comuniști de la București au căutat să imite metodele sovieticilor. În acest context, împotrivirea Patriarhului Justinian de a se opune unor măsuri luate împotriva bisericii era fără rezultat. De multe ori a trebuit să facă anumite compromisuri. Încercând să speculeze slugărnicia liderilor comuniști de la București față de Moscova, ierarhul a acreditat ideea de a susține contacte cu reprezentanții Bisericii Ruse. Pe nedrept și din răutate a fost acuzat de o parte din contemporani ai generației sale care l-au numit „patriarhul roșu”. În acele vremuri destul de tulburi, a existat gândul cel bun venit de la Dumnezeu prin care s-a păstrat neprihănită integritatea Sfântului Altar față de setea de subminare a comunismului.

Pentru toate aceste fapte mărețe puse în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui a avut mult de suferit. Umilit și marginalizat de puterea comunistă, le-a suportat pe toate acestea cu multă demnitate. Mai mult, datorită atitudinii sale, a fost forțat de autoritățile comuniste să părăsească sediul Patriarhiei din București, stabilindu-se vreme de 6 luni cu domiciliul forțat la Schitul Dragoslavele din județul Argeș. Acuzat pe nedrept de securitate că ar deține, aur, argint, bijuterii, pietre scumpe, sume mari de bani atât în țară cât și afară. La toate acestea învinuirii Patriarhul Justinian a răspuns: „N-am adunat aur și argint, nici bijuterii sau pietre scumpe, fiindcă niciodată nu mi-am pus nădejdea în ele, ci totdeauna mi-am pus nădejdea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care niciodată nu m-a părăsit”³¹.

²⁹ Alexandru Briciu, Patriarhul Justinian, prin ochii „păzitorului” Mitrofan, în ziarul Lumina, nr. 94 (1955), Anul VIII, miercuri, 26 aprilie 2017, p. 5.

³⁰ Ibidem,

³¹ Dr. Lucian Mic, Episcopul Caransebeșului, 2017 Patriarhul Justinian, în Foaia Diecezană, an. XXIII, nr. 1 (263), 2017, p. 5.

Perioada de păstorire a Patriarhului Justinian a cuprins drama martirizării Bisericii în fruntea căreia se afla. Dar Dumnezeu prin bunătatea sa i-a dat putere ca să treacă peste multe și grele încercări la care a fost supus. N-a descurajat, a fost ierarhul trimis de Dumnezeu la bună vreme, care și-a asumat misiunea de Întâistătător al Bisericii din România, luptând cu curaj nu de puține ori de unul singur-împotriva opresorilor comuniști din conducerea aparatului de stat³². Patriarhul a protestat vehement, uzând de toate căile oficiale de apărare a drepturilor românilor de a se ruga în bisericile ridicate de înințași lor. Cei din conducerea statului dacă n-au putut închide bisericile, au reușit să ducă la închisoare pe slujitorii lor. Pentru acuzați imaginare au fost arestați peste 2500 de preoți, iar alți 2500 au fost supuși la o viață privată de libertăți, de demnitate și de trăire la limita subzistenței³³.

Prin aceste fapte bune făcute, a fost ierarhul providențial trimis de Dumnezeu, la timpul potrivit, cu toate forțele sale, de a apăra Biserica străbună, credința strămoșească din fața celor care doreau să o submineze. De cel puțin de două ori, în aprilie 1949 și martie 1968, Patriarhul Justinian le-a cerut oficial mai întâi prim-ministrului Petru Groza și mai apoi președintelui Nicolae Ceaușescu ca marile sărbători creștine să fie respectate și introduse în calendarul sărbătorilor oficiale ale țării³⁴ iar serbările de 1 mai să li se acorde o mai mică importanță.

Cu toată cenzura manifestată de autoritățile comuniste, Patriarhul Justinian a impulsionat publicarea unui număr impresionant de cărți de cult precum: Psaltirea, Molitfelnicul, Triodul, Mineele, Apostolul, Catavasierul, Vecernierul, Utrenierul, Liturghierul, Antologhionul, Prohodul Domnului, Tâlcuirea Evangheliilor, Cazaniile duminicale, Viețile Sfinților, dar și alte cărți de zidire sufletească. În urma unei vizite efectuate în Anglia între 21 și 28 Iunie 1966³⁵, și cum se obișnuște la acest nivel, regina Angliei Elisabeta a II-a i-a oferit un cadou regesc; un automobil Rolls Royce. La care Patriarhul i-a răspuns: „Maiestate, vă mulțumesc, sunteți foarte generoasă, dar sunt informat că sunteți președinta Societății Biblice Britanice. Patriarhii români de dinaintea mea au editat fiecare câte o Biblie care le poartă numele; eu am mai mult de 10 ani și nu am izbutit să am o Biblie. Vă rog, în locul mașinii, dați-mi hârtie și materiale de legătorie ca să pot tipări și eu Biblia”. Regina a dat curs dorinței Patriarhului Justinian și i-a dăruit în anul 1968 hârtie pentru tipărirea a 20 000

³² Pr. Eugen Drăgoi, Patriarhul Justinian Marina, comemorat la Galați, în ziarul Lumina, Nr. 75, Anul VIII, 31 martie, 2017, p. 5.

³³ Ibidem.

³⁴ Diac. Dorin-Demostene Iancu, Sfintele Paști în timpul Patriarhului Justinian, în ziarul Lumina, nr. 15 (590), Anul XIII, duminică, 16 aprilie, 2017, p. 7.

³⁵ Pr. Dr. Ioan Dură, op. cit. p. 43.

de exemplare³⁶. O altă ediție a Sfintei Scripturi a mai fost tipărită în anul 1975 într-un tiraj foarte mare pentru acele timpuri.

Patriarhul Justinian, pe lângă multele daruri primite de la Dumnezeu a fost și un profesor de vocație. A iubit știința și a acordat mare atenție celor preocupați de binefacerile ei. A scris și a publicat până la vârsta de 76 de ani, când puterile trupești au început să-i scadă. Despre știință spunea: „am iubit știința și pe oamenii devotați ei și am luptat împotriva ignoranței și apărătorilor ei; am crezut că numai știința unită cu adevăratul sentiment religios va ridica clerul și Biserica noastră la înălțimea cuvenită și la conștiința datoriei”³⁷.

Au fost publicate numeroase ediții multiple ale majorității cărților de cult dar și multe scrieri teologice și duhovnicești, cărți de rugăciune, și de învățătură creștină. Pe lângă revista Biserica Ortodoxă Română au apărut Studii Teologice, Glasul Bisericii, Ortodoxia, Telegraful Român de la Sibiu, cu cea mai lungă longevitate. Pe lângă acestea se mai adaugă apariția celor cinci reviste mitropolitane. În aceste reviste au fost publicate numeroase studii de mare aprofundare teologică, predici de mare valoare teologică, comemorări, calendare, îndrumătoare bisericești, au fost relatate anumite momente de mare importanță din istoria bisericii și a patriei.

În timpul păstoririi sale, mulți preoți au fost arestați la mulți ani de închiisoare, cei mai mulți fără nici o vină. Erau puse pe seama lor anumite învinuiri, judecați pe nedrept, aducându-li-se vina de a fi slujitori al Cuvântului viu și nemuritor al lui Dumnezeu. Peste tot, dar mai cu seamă în închisori erau defăimați, desconsiderați, oferindu-li-se cele mai grele condiții de detenție. Familiile lor erau alungate din comunitate, soțiile alungate din slujbele pe care le dețineau, iar copiii lor erau îndepărtați din școli, marginalizați fără nicio vină. Pentru cei mai mulți dintre ei, atât cât a putut, Patriarhul Justinian a intervenit pentru eliberarea lor. Aripa sa de adevărat păstor sufletesc, nu numai că milita pentru eliberarea lor, îi aștepta cu brațele deschise, îi mângâia părintește, apoi îi integra în parohie, spre mulțumirea tuturor celor necăjiți și întristați.

O mare grijă și dragoste, Patriarhul Justinian a purtat-o pentru cinul monahal, deși el fusese la început preot căsătorit, apoi rămas văduv prin decesul soției. O mare nemulțumire i-a adus promulgarea Decretului 410 din 28 octombrie 1959, care a fost o grea lovitură fără precedent dată de autoritățile comuniste, vieții monahale. Aproximativ cinci mii de viețuitori au fost obligatoriu alungați din mănăstiri și determinați să se întoarcă în satele lor și să se integreze în viața laică. Cei mai mulți dintre viețuitorii Sfințelor Mănăstiri, au avut de înfruntat temnițele comuniste, umiliți, batjocoriți, defăimați de organele de

³⁶ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, op. cit. p. 536.

³⁷ Marius Nedelcu, Alexandru Bulgaru, Patriarhul Justinian, comemorat de seminariști, în ziarul Lumina, nr. 45 (1906), Anul VIII, vineri 24 februarie 2017, p. 4. Vezi; Bartolomeu Anania, ... op. cit. p. 535.

repreziune. În aceste condiții grele, un mare număr de mănăstiri și schituri au fost desființate și transformate în biserici parohiale, altele au devenit muzee sau locuri turistice, unele au rămas în paragină, apoi distruse și profanate. A păstrat strânse legături cu călugări din Muntele Athos pe care l-a și vizitat în anul 1963, când s-au sărbătorit 1000 de ani de viețuire monahală aici³⁸. Mulți călugări și pustnici de la noi au primit binecuvântare să viețuiască în această grădină duhovnicească a Maicii Domnului³⁹.

Trebuie remarcat că Patriarhul Justinian n-a fost călugăr prin vocație, dar în schimb a iubit viața monahală și pe toți care au îmbrățișat-o. Dârzenia, intransigența, dar și ingeniozitatea⁴⁰ în a motiva necesitatea menținerii unor așezăminte monahale, a trezit admirația organelor Securității Statului.

După trecerea acestei furtuni devastatoare, începând cu anul 1964, monahismul românesc a cunoscut o anumită revigorare. Mulți călugări eliberați din închisori s-au reîntors la vechile lor vetre de metanie și au reluat viața duhovnicească fără a se plânge prin cele câte au trecut. Numeroase călugărițe s-au reîntors de unde au fost izgonite nu cu mult timp în urmă. Încet dar sigur prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, viața monahală a început a se reface. Focul mistuitor al rugăciunii a început să dea roade bogate, vindecând rănilor adânci prin care a trebuit să treacă biserica străbună.

Cu mâna lui a diortosit vechea Cazanie. De ce? Pentru că Securitatea era foarte atentă la mesajele preoților adresate credincioșilor din fața Sf. Altar. Datorită acestui motiv mulți preoți se intimidau și nu mai predicau. Atunci, patriarhul Justinian a diortosit Cazania și fără nicio frică a pus-o în mâna preoților și a credincioșilor, îndemnându-i ca în locul predicii să citească din ea.

A reorganizat atelierele Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă ale Bisericii Ortodoxe Române, pentru publicarea de cărți religioase, veșminte bisericești, cruciulițe, lănișoare, calendare bisericești, icoane, candelabre, vase liturgice, clopote etc. Patriarhul Justinian a publicat 12 volume⁴¹ sub titlul semnificativ *Apostolat social* (București 1946-1976), cu toate pastoralele, cuvântările și articolele sale.

Dintre marile sale realizări am putea aminti de restaurarea a numeroase biserici, schituri și mănăstiri, înființarea de așezăminte sociale pentru copiii rămași orfani de pe urma războiului, azile pentru oameni bolnavi, abandonati, bătrâni și neputncioși. În timpul păstoririi sale s-au ridicat din temelie 302 biserici, au fost reparate și restaurate alte 2345 de biserici, dintre care monumente istorice 999, iar dintre acestea 128 sunt mănăstiri, schituri și alte

³⁸ Patriarhul Justinian, op. cit. p. 662.

³⁹ Ibidem

⁴⁰ Timotei Prahoveanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mărturii și file de istorie din vremuri de prigoană (III), în ziarul Lumina, Nr. 95 (1956), Anul VIII, p. 6.

⁴¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Tiparul și cartea bisericească în cei 50 de ai de patriarhat (1925-1975), în BOR, An. XCIII, București, 1975, nr. 11-12, p. 1421-1452.

așezăminte monahale. Bisericile nou construite au fost împodobite cu pictură iar în altele a fost restaurată⁴². Au fost restaurate: Catedrala și Paraclisul Patriarhal, Biserica Mănăstiri Radu Vodă⁴³, unde își are și somnul de veci. Au mai fost reparate: Mănăstirile Zamfira, Antim, Schitul Maicilor, Crasna, Vâforâta, Ghighiu, Pasărea, Dealul din Târgoviște, Sinaia, Țigănești, Cernica, Căldărușani, Agapia, Peștera Ialomicioarei, Biserica Sf. Elefterie, Palatul Cancelariei Sfântului Sinod și Biblioteca, Biserica Sf. Spiridon. Au fost înzestrate cu biserici de lemn șiturile Techirghiol, Dragoslavele, Casa sanatorială din Olănești etc.

Dorința mamei sale a fost de a ajunge preot în satul natal, urmând șirul neîntrerupt al înaintașilor săi. Supărarea era și mai mare că aici nu se găsea o biserică ortodoxă. Biserica din lemn ridicată pe dealul Suiștilor⁴⁴ de obștea satului în anul 1783, pe locul unei cruci, a fost închisă la începutul secolului XX din cauza stări ei avansate de degradare. La inițiativa sa biserica din lemn cu hramul „Sf. Cuvioasă Paraschiva”, sfințită în anul 1658, a fost adusă mai întâi în anul 1939 în satul Gâlgău din jud. Sălaj la Breaza în jud. Prahova, pentru a fi salvată de la demolare, patriarhul Justinian a adus-o în anul 1950 în satul său de naștere. În partea de est, sub Altar sunt înhumate osemintele părinților și ale soției. Biserica din Gâlgău⁴⁵ a fost salvată pentru a doua oară, toate cheltuielile au suportate de fiul satului, patriarhul Justinian⁴⁶.

La 19-20 octombrie 1948, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a votat Statutul de organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române, în mare parte valabil până astăzi⁴⁷. A reorganizat Patriarhia Română cu cele 5 mitropolii, 13 eparhii sufragane, la care se adăuga două eparhii românești din „diaspora”⁴⁸.

În 1948 s-a procedat la reorganizarea învățământului teologic ortodox. Viața sa a fost profund atașată de învățământul seminarial ca elev, ca director, apoi ca reorganizator al seminariilor cu vocație din România. Iată cum îi îndemna pe studenții teologi cu ocazia unei serbări școlare de sfârșit de an, spunându-le: „V-a adus aici dorința de a ajunge preoți ai lui Hristos. Cinstită este orice muncă, după cum cinstită și vrednică de laudă este orice profesiune

⁴² Pr. Constantin Pârnu, Patriarhul Justinian, Mărturie, fapte și adevăr, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 232.

⁴³ Marius Nedelcu, Patriarhul Justinian, evocat la Mănăstirea Radu-Vodă, în ziarul Lumina, nr. 70 (1931), Anul VIII, sâmbătă, 25 martie 2017, p. 4.

⁴⁴ Ion Bușagă, op. cit. p. 5.

⁴⁵ Patriarhul Justinian, Apostolat social, Pilde și îndemnuri în lupta pentru pace, București 1952, p. 391-392.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Prof. Dr. Iorgu Ivan, Organizarea și administrarea Bisericii Ortodoxe Române în ultimii 50 de ani (1925-1975), în BOR, An. XCIII, nr. 11-12, p. 1406-1420.

⁴⁸ Patriarhul Justinian-date biografice, Referat susținut de Preotul Rădoi Răzvan de la Parohia Globurău, Județul Caraș-Severin, cu ocazia Cercului pastoral preoțesc de la Parohia Verendin în ziua de 16 martie 2017, Document nepublicat.

prin care omul își câștigă în mod cinstit existența pentru sine și ai săi. Dar mai sfântă decât toate este misiunea de preot al lui Dumnezeu, pentru că preoția nu poate fi primită decât de cei ce sunt chemați-cum ne arată Sf. Apostol Pavel, când spune: În adevăr orice mare preot, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni spre cele ce privesc pe Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru iertarea păcatelor.... În continuare el adăuga: Este știut că nu orice tânăr, cu orice aptitudini e potrivit pentru preoție. Pentru preoție se cer anumite calități înnăscute, din care nu trebuie să lipsească: cucernicia, altruismul, iubirea aproapelui, stăpânirea de sine, smerenia, decența în vorbe și în fapte, noblețea, generozitatea.... Tânărul orgolios, pizmătareț, gâlcevitor, necumpătat, leneș, vicios, lipsit de demnitate, mincinos, gata de răzvrătire sau răzbunare, nu are chemare pentru preoție, chiar dacă ar avea cele mai remarcabile daruri intelectuale....⁴⁹.

Prin activitatea sa dinamică pusă în slujba bisericii străbune și a neamului românesc, Patriarhul Justinian este autorul reîntregirii Bisericii străbune. Chiar în ziua instalării sale de patriarh al României, la 6 iunie 1948, se exprima: „Mai am și alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc” (vezi: Ioan X, 16). Biserica din Ardeal și Banat era în așteptare. Trebuia reparată greșeala dintre ani (1698-1701), când românii din aceste locuri de țară au fost amăgiți, înșelați și trecuți cu forța la greco-catolicism. Trebuia urmat exemplul credincioșilor din Polonia și Ucraina. La 18 iulie 1948, Conducerea de Stat a anulat Concordatul cu Vaticanul încheiat în anul 1927, prin se acorda anumite privilegii Bisericii romano-catolice. Actul de revenire în sânul Bisericii străbune a avut loc în ziua de 21 octombrie 1948. Marea adunare bisericească adunată la catedrala Reîntregiri din Alba Iulia, sub conducerea patriarhului Justinian⁵⁰ a hotărât anularea uniției și a consfințit pentru totdeauna revenirea credincioșilor greco-catolici la biserica străbună-mama neamului nostru românesc.

În ședința din luna iulie 1959, forul legiuitor al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat Regulamentul pentru organizarea vieții monahale în cadrul Bisericii Ortodoxe Române⁵¹.

Pentru nevoile urgente ale bisericii a înființat începând cu Duminica Ortodoxiei din anul 1948, Fondului Central Misionar, inițiativă care se păstrează până astăzi în biserica noastră. Din fondurile acestei colecte au fost construite bisericii noi, altele refăcute și reparate, case parohiale, atât în țară cât și în afară. Tot din această colectă au fost ajutate parohiile sărace, au fost ajutați mulți credincioși aflați în nevoi și suferințe, cu sume de bani, alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, au fost distribuite mai multor instituții sociale de caritate.

⁴⁹ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Din îndemmurile date de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian studenților teologi, Sibiu, 1972, p. 368.

⁵⁰ Ibidem, p. 369.

⁵¹ Pr. Ion Vicovan, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol II, Iași, Ed. Trinitas, 2002, p. 255.

În anul 1950 Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât pentru prima dată, trecerea unor ierarhi, călugări și credincioși români în rândul sfinților și generalizarea cultului unor sfinți⁵² ale căror moaște se găsesc în țara noastră, iar canonizarea lor s-a realizat în anul 1955⁵³.

A efectuat mai multe vizite canonice la mai multe Bisericii Ortodoxe surori dintre care amintim: Rusă (de mai multe ori), Georgiană (1948), Sârbă (1957), Bulgară (1953, 1966, 1971), Patriarhia Ecumenică (1968), Alexandria (1971), Ierusalim (1975), Biserica Greciei (1963, 1971 și 1975).

S-au inițiat relații cu Bisericile vechi orientale, prin vizite reciproce, patriarhul Justinian a mai vizitat: Patriarhia armeană (1958 și 1966), Biserica etiopiană (1958 și 1966), Biserica coptă (1969 și 1971), Biserica siriană din Malabar-India (1969).

Patriarhul Justinian a mai întreținut relații cu o serie de Biserici romano-catolice naționale pe care le-a și vizitat în fruntea unor delegații sinodale: Austria (1969), Germania (1970), Belgia (1972), cu Biserica vechilor catolici și cu Biserica anglicană(1966).

Memorabilă pentru noi seminariști a rămas vizita Patriarhului Justinian, însoțit de Patriarhul Elias al IV-lea al Antiohiei și întregului Orient, în zilele de 24-31 octombrie 1974 în fruntea unei delegații la Mitropolia Olteniei. Cei doi patriarhi, împreună cu delegațiile lor, în ziua de 25 octombrie păseau pragul Seminarului Teologic de la Craiova. Emoțiile noastre au fost pe măsură. I-am întâmpinat cu intonarea imnului arhieresc și cu urarea de „bun venit” în școala noastră. După câteva clipe de tăcere, cei doi ierarhi, rostind o rugăciune ne-au binecuvântat spre bucuria tuturor⁵⁴. Directorul școli, Diac. Constantin Negoescu, a rostit un cuvânt de întâmpinare, urmat de altul din partea unui elev seminarist din anul al V-lea.

Pe rând cei doi patriarhi, ne-au rostit în cuvinte duioase de îmbărbătare și încurajare, pentru nobila misiune ce ne așteaptă Domnul nostru Iisus Hristos de a fi „Lumina lumii și sarea pământului”. Dulceața cuvintelor Patriarhului Justinian⁵⁵, izvorau din adâncul sufletului, vorbele sale erau rostite cu măsură, ca urmare a unei îndelungate experiențe pastorale în ogorul Domnului⁵⁶. Privirea sa caldă și dulce îți atrăgea atenția din orice loc unde te aflai, fiecare cuvânt și gest al său, era îmbietor și atrăgător pentru noi elevii de atunci, să ne bucurăm și să-i păstrăm în suflete.

⁵² Pr. Prof. Dr. Liviu Stan, Canonizarea sfinților români, în BOR, an. LXXXVI, nr. 6, București, 1968, p. 725-735.

⁵³ Idem, Legislația Bisericii Ortodoxe Române, în timpul arhipăstoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, în Ortodoxia, an. XX, nr. 2, București, 1968, p. 176-296.

⁵⁴ Pr. Prof. Ilie Brătan-Vizita Sanctității Sale, Elias al IV-lea, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient, împreună cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian la Craiova, 21-31 octombrie 1974, în Mitropolia Olteniei, An. XXVI, nr. 9-10, septembrie-octombrie, p. 788-806.

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem.*

La rândul lor, delegații ale tuturor acestor Biserici au vizitat pe patriarhul Justinian și Biserica Ortodoxă Română.

Începând cu anul 1961, sub păstorirea patriarhului Justinian, Biserica Ortodoxă Română face parte din Consiliul Ecumenic al Bisericilor și a participat la toate acțiunile desfășurate în cadrul mișcării ecumenice actuale: Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene etc.

După atâta osteneală de drum, sănătatea trupului său a început să slăbească și să devină tot mai șubredă. Necazurile și supărările vieții au început să-l macine. N-a fost deloc simplu și ușor să te zbați cu răutatea multora, susținuți și încurajați de noua orânduire politică, având spatele acoperit de puterea sovietică. Stările emoționale, grija pentru cei mulți și întristați îl ajungeau din urmă. Sănătatea trupeză își spunea cuvântul. A fost nevoie de îngrijire medicală într-un spital, dar și de ajutorul medicilor. S-a încercat cât s-a putut. Cei doi copii ai săi Silvia și Ovidiu au fost tot timpul alături de el, văzându-i suferința l-au dus la Spitalul Elias, acolo în ziua de 26 martie 1977 își dădea sufletul în brațele Bunului Dumnezeu pe care l-a slujit cu dragoste și smerenie toată viața.

A luminat și a radiat ca o lumânare toată viața sa și s-a stins atunci când vasul său cel de lut n-a mai putut rezista. Dumnezeu își cerea ce-i al său. Aici a rămas doar strălucirea sufletului și a lucrării sale, care ne adună astăzi aici⁵⁷. Să-l avem și să-l păstrăm în suflete și în toată lucrarea noastră ca pe un model de formare și viețuire duhovnicească.

⁵⁷ Gheorghe Vasilescu, op. cit. p. 60.